

Frydenhøj

**Pædagogisk
læreplan
2018**

Indhold

Indledning	3
Barnesyn	4
Læringsforståelse – også for børn i udsatte positioner	4
Frydenhøjs værdier:	5
Ansvarlighed – herunder medindflydelse	5
Anerkendelse – herunder empati og nærvær	5
Tryghed – tillid og trivsel	5
Selvstændighed	5
De 6 læreplanstemaer – mål for 0-6 år	6
Evaluering af pædagogiske mål	12
Børnemiljøvurdering	13
Inklusion	14
Overgange i børnenes liv	15
Mad og måltider	15
Digital dannelse	17
Bilag 1: Planlægning af temaforløb i Frydenhøj	18

Indledning

Kære Læser

Børneinstitutionen Frydenhøj åbnede i midten af 1970'erne, hvor her var både fritidshjem, børnehave og vuggestue.

Børneinstitutionen Frydenhøj er i dag en 0-6 års institution.

Børneinstitutionen Frydenhøj har tre afdelinger; Skovstien, Strandstien og Markstien, hvor der i hver afdeling er tre stuer; vuggestue, mellem- og storebørnsgruppe.

I dagligdagen fungerer de tre afdelinger umiddelbart som selvstændige enheder. Der åbnes og lukkes afdelingsvis, ved fravær blandt personalet forsøges at dække ind i egen afdeling, søskende går i samme afdelingen og forældrene skal kun forholde sig til personalet i deres børns afdeling. Som forældre kan vi opleves som tre små institutioner i den store institution.

Når det er skrevet, så har vi en masse samarbejde på tværs af de tre afdelinger. I ferietid åbner og lukker vi sammen. Vi har en målsætning om, at alle børn i samme årgang skal kende hinanden. Der arrangeres ture og aktiviteter på tværs af de tre afdelinger – så selvom afdelingerne udefra kan ses som tre selvstændige enheder, så er vi ét hus med en fælles pædagogisk tråd. Det er denne tråd du kan læse om her.

Janni Juhl-Petersen, leder Børneinstitutionen Frydenhøj
Januar 2016

Barnesyn

Vores fælles vision er, "uanset hvilke forudsætninger dit barn har, skal vi sammen være de bedste til at udvikle dem".¹

I Frydenhøj ser vi alle børn som lige værdifulde og skal behandles lige forskelligt. Det betyder, at nogle børn har mere brug for støtte fra den voksne, end andre børn. Alle børn skal mødes, der hvor de er udviklingsmæssigt og skal udfordres indenfor nærmeste udviklingszone, så ny læring kan ske.

Barnet skal eksistere i det krydsfelt der er mellem at være individ og indgå med de kompromiser der må være for at være en del af et børnefællesskab. Det udfordrer de voksne til at sætte rammerne, så begge dele rummes.

Alle børn skal have et værdifuldt børnefællesskab. Hvis vi oplever, at et barn i en periode leger alene, er det vores rolle at sætte en kontekst, hvor barnet kan få værdi i børnefællesskaberne. Vi ser at barnets handlinger altid giver mening for barnet og derfor har barnet krav på at blive taget seriøst i en hver given situation, uanset hvor meningsløst det kan se ud. Det betyder, at vi skal være nysgerrige på barnet og dets handlinger, frem for at være "dommere", der skælder ud.

Det er det pædagogiske personales opgave, at udfordre hinandens pædagogiske praksis. Det vi laver er altid velbegrundet.

Hvis en given struktur på en stue ikke passer til børnegruppen, så er det ikke børnegruppen, der skal passes ind, men strukturen der skal tilpasses børnegruppen.

Når vi kommunikerer med børnene skal vi være opmærksom på at vores nonverbale sprog altid læses af børnene.

For at kunne udvikle børnene ud fra deres forudsætninger, har vi forskellige pædagogiske overvejelser og mål i forskellige situationer.

I Frydenhøj tror vi på, at forældrene vil det bedste for deres børn. Vi er meget bevidste om at børnene er forældrenes og at deres erfaringer og meninger er vigtige i samarbejdet omkring deres børn.

Læringsforståelse – også for børn i udsatte positioner.

Børn er i en evig læringsproces. Barnet er selv medskabere af sin egen læring i relation til de børn og voksne, der er i barnets liv.

Børn er altid i gang med at lege og lære. Ved læring forstår vi en udvikling, der er en løbende proces uanset om vi voksne på forhånd har planlagt det eller ej. Læring sker gennem voksenstyret aktiviteter, spontane børneaktiviteter, hverdagens rutiner, eksperimenteren, leg og øvrige samvær. Det betyder, at børn også kan lære noget der er utilsigtet og derfor sætter det store krav til den kontekst det enkelte barn er i.

Børn lærer i et trygt, inspirerende og udfordrende miljø, hvor de selv er aktører. Frydenhøj er et trygt og omsorgsfuldt miljø, hvor børnene mødes med åbenhed, tillid og respekt, samt nærværende og empatiske voksne. Børnene skal i Frydenhøj opleve, at de bliver anerkendt i deres følelser, oplevelser, ønsker og behov. De skal føle sig værdifulde og værdsatte. Frydenhøj skal sikre, at børnene har de bedste forudsætninger for at få styrket og udviklet gode selvværdsfølelser. Denne selvværdsfølelse er afgørende for, hvordan børnene danner relationer til andre mennesker. Børnene skal gennem anerkendelse og medbestemmelse øve sig i at have indflydelse. De skal opleve, at de er betydningsfulde og aktører i verdenen omkring dem.

De skal opleve en konstruktiv tilgang til løsning af konflikter og andre problemfelter.

---

¹ Hvidovre kommunes vision i børne- og ungepolitikken

Frydenhøjs værdier:

Ansvarlighed – herunder medindflydelse

Ansvarlighed er vigtigt i vores pædagogiske arbejde med børnene, da ansvarlighed fremmer fællesskab og samarbejde, det fremmer og udvikler tillid og troværdighed.

Med ansvarlighed følger engagement, der kommer til udtryk i viljen til medbestemmelse og medindflydelse, der er forpligtende overfor fællesskabet.

Børnene skal have en oplevelse af medbestemmelse og medindflydelse, der er forudsætningen for at kunne gøre ansvarlige ting på egen hånd.

Alle skal hjælpe til med at Frydenhøj er et rart sted at være, hvor alle har oplevelsen af at være en vigtig del af fællesskabet.

Barnet skal lære at tage ansvar for egne handlinger, adfærd og overveje, hvilken betydning disse har for andre.

Det betyder, at vi som voksne skal reagere og handle konstruktiv ud fra de udfordringer, der opstår i en daginstitution. Vi skal sikre, at der er en sammenhæng mellem det vi siger og det der gøres.

Med ansvarlighed følger der også, at vi skal passe på vores egne, andres og institutionens ting.

Anerkendelse – herunder empati og nærvær

Er den mest omfattende af de værdier vi har arbejder med i Frydenhøj. For os rummer den alle de andre værdier og skal være i spil i vores hverdag ved at vi er imødekommende, opmærksomme på det enkelte barn og børnefællesskaberne og i vores måde at kommunikere på.

Anerkendelse fordrer, at vi er nærværende i mødet med børnene og at vi bruger vores empatiske evner – sætter os i den andens sted, for bedre at kunne forstå vedkommende – og handle ud fra den forståelse.

At råbe og skælde ud er ikke en anerkende kommunikationsform. Det er muligt at sætte grænser og korrigere på en anerkendende måde.

Tryghed – tillid og trivsel

Tryghed er en forudsætning for lysten til at lære: I daginstitutionen Frydenhøj indebærer tryghed, at det enkelte barn skal føle sig tryk i forhold til de voksne og de andre børn – store som små.

Tryghed er fundamentet for det enkelte barns trivsel. Tryghed skabes, når barnet mødes med anerkendelse og føler sig set og værdsat for at være den, det er. Det enkelte barn skal desuden mødes med åbent sind og respekt, og der skal være synlige krav og forventninger. Det enkelte barn skal opleve ros og opmuntring og føle sejr. Barnet skal føle glæden ved at komme i daginstitution.

Tryghed giver barnet lyst til at lære og fremmer nysgerrigheden overfor det nye. Når barnet er trygt tør det undre sig og stille spørgsmål. Trygheden skaber en naturlig ramme, hvor barnet har mod og lyst til at være ”på” overfor fællesskabet.

Selvstændighed

Børnene skal udvikle sig til selvstændige individer, der kan træffe alderssvarende beslutninger i forhold til sig selv og fællesskabet.

I dette arbejde er det at være selvhjulp en rigtig vigtig del. Det at kunne selv, er en stor succesoplevelse, der er med til at udvikle selvværd, selvtillid, selvfølelse og selvstændighed.

Børnene skal opleve sig set som de unikke mennesker de er, så vi skal møde hvert enkelt barn med tillid, tålmodighed, ligeværdighed og anerkendelse.

Det er de voksne ansvar at tilrettelægge dagen, så der er mulighed for at øve sig i at blive selvstændig ud fra det enkeltes barns aldersniveau.

De 6 læreplanstemaer – mål for 0-6 år.

I Frydenhøj arbejder vi projektorienteret. Vi har projekter der arbejdes med stuevis, afdelingsvis og på tværs i huset. Projekterne tager altid sit udgangspunkt i et eller flere af de 6 læreplanstemaer.

Vi ser læreplanstemaet omkring sprog som et overordnet tema, der går igen i alle vores projekter.

Vi kan ikke lave et projekt, hvor vi ikke også har taget højde for, hvilken sproglig udvikling børnene skal igennem i løbet af projektet. Af samme grund målsætter vi og evaluerer projekterne efter metode der er inspireret af "sprog er en gave" (se bilag 1).

Udover projekterne er der også en dagligdag i Frydenhøj, hvor vi også arbejder med de 6 læreplanstemaer. I løbet af dagligdagen tager vi udgangspunkt i vores værdier i arbejdet med børnene og vores mål for læreplanstemaerne.

Alsidige personlige udvikling

Børns personlige udvikling trives bedst i en omverden der er tryk og anerkendende. Hvor der er voksne, der engagerer sig i og ser børnene med de drømmer og ønsker børnene har. De skal opleve at føle sig værdsat som individ og indgå i forpligtende fællesskabet. De skal ligeledes lære at forstå de sociale spilleregler, samt de konflikter, der kan opstå mellem med børn og mellem barn og voksen.

Vores overordnede mål for alle børn i Frydenhøj er, at børnene lærer at sige deres mening. Børnene skal fortælle hvad de godt kan lide – og hvad de ikke kan lide. De skal kunne fortælle om, hvad de har oplevet. De skal komme med forslag og idéer til, hvad vi kan lave i Frydenhøj. De skal blive dygtigere til det de er gode til og blive bedre til det som de endnu ikke er så gode til.

Det betyder, at vi voksne skal være nærværende og anerkendende, når vi er sammen med børnene. De skal være opmærksomme på det enkelte barn og på fællesskabet og på at planlægge dagene, så der er plads til individet i fællesskabet. Vi voksne skal anerkende børnenes forskellighed og mødet det enkelte barn, der hvor det er – samtidig med, at skabe deltagelsesmuligheder i forpligtende fællesskaber.

Vi skal følge børnenes spor og gribe det børnegruppen er optaget og forstyrre børnenes nysgerrighed. De skal præsentere børnene for nye ting og støtte op, så børne kan udforske og udfordres på egen kunnen.

Det forudsætter at de voksne er troværdige og tror på, at det enkelte barn har værdi og kan byde på noget i fællesskabet.

MÅL

- At børnene får muligheder for at deltage aktivt og indgå i samspil med andre.
- At børnene udfolder sig som selvstændige stærke og alsidige personer, der selv kan tage initiativ, og som positionerer sig i forhold til fællesskabet.
- At børnene oplever sig som værdifulde deltagere i og medskabere af et socialt og kulturelt fællesskab.

LÆRINGSMÅL 0-2-årige

- Børnene eksperimenterer i leg og tager initiativ til kendte aktiviteter.
- Børnene opsøger kendte relationer og søger opmærksomhed.
- Børnene afprøver egne og andres grænser, kender de faste rutiner og viser vilje til at forfølge egne interesser.

LÆRINGSMÅL 3-5-årige

- Børnene tager initiativ til at sætte nye lege i gang både for sig selv og andre, og forhandler roller i legen.
- Børnene opsøger nye relationer og hjælper andre, når der er behov for det, forhandler om krav og regler.
- Børnene træffer valg ved at sige til og fra og fortæller om oplevelser.
- Børnene lærer at forstå og håndtere egne grænser, lærer at tolke andres signaler og udsætte egne behov.

Sociale kompetencer

Social kompetence udvikles i fællesskab med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer. Social kompetence er nøglen til fællesskabet, hvor børnene har mulighed for at udfolde sig i leg, samt indgår i et sammenspil med andre børn og voksne. Det er vigtigt, at børnene støttes i at danne venskaber og lærer, hvordan de kommer med ind i en gruppe.

Vores overordnede mål for alle børn i Frydenhøj er, at børnene lærer at være en god kammerat, lege med sine bedste venner og dem som de endnu ikke kender så godt. De skal lære at alle børn er værdifulde og at alle har noget at byde ind med til fællesskabet.

Det betyder, at de voksne skal styrke sociale relationer. De skal have forståelse for børnenes forskellighed og at alle børn ikke har de samme forudsætninger for at indgå i sociale relationer. De skal gennem leg styrke børnenes kompetencer til at indgå i fællesskaber. De skal lære børnene, hvordan man bruger sproget i leg – både verbalt og non-verbalt, så det enkelte barn kan bruge sit potentiale til at indgå i lege. Der skal gives mulighed for leg og fordybelse i legen.

De skal være bevidste om den historie, der fortælles om fællesskabet og hvilke historier, det er vi fortæller. Hvordan vi gennem sproget kan være med til at forandre en fælles historie.

De voksne skal være rollemodeller. De skal kunne guide og anerkende i konflikter, så alle er vinder i en konflikt.

MÅL

- At børnene lærer at møde andre anerkendende og respektfuldt.
- At børnene indgår i fællesskaber som basis for at knytte venskaber.
- At børnene får erfaringer med at være aktive deltagere i fællesskabet.
- At de lærer at samarbejde med andre og deltager i de demokratiske beslutningsprocesser.

LÆRINGSMÅL 0-2-årige

- Børnene udtrykker glæde ved at møde kendte børn/voksne, og reagerer på andres kropssprog og følelsesudtryk.
- Børnene indgår i fællesskaber, viser nysgerrighed, tager initiativ til kontakt.
- Børnene kan dele legetøj o. lign.

LÆRINGSMÅL 3-5-årige

- Børnene leger med andre og/eller løser opgaver sammen med andre.
- Børnene følger regler og forhandler indbyrdes ved konflikter.
- Børnene etablerer venskaber, alle børn har nogen at lege med.
- Børnene indgår i fællesskabets sociale spilleregler og respekterer andres grænser.

Sproglig udvikling

Sprog er en forudsætning for at udtrykke sig og kommunikere med andre. Der findes mange forskellige sprog, som alle spiller en rolle i børns udviklingsproces.

Talesprog – skriftsprog – kropssprog – billedsprog – tegnsprog

Børnene skal støttes i at udvikle deres danske ordforråd og til at forstå de begreber og regler, der gælder for det talte sprog. Det er utrolig vigtigt, at børnene lærer at forstå sammenhængen mellem det talte sprog og kropssprog, samt mimikken.

Et varieret sprog og evnen til at bruge sproget i forskellige situationer er nødvendig for, at vi som mennesker bliver forstået.

Vores overordnede mål for alle børn i Frydenhøj er, at børnene lærer at sætte ord på følelser, oplevelser, handlinger og tanker. De skal blive gode til at tale, fortælle og tegne. De skal kunne bruge deres kropssprog og aflæse andres.

Derudover har vi et mål for alle børn om, at de skal igennem 5 bøger om året i dialogisk læsning.

Det betyder, at de voksne altid skal være bevidste om, at sproget – både verbalt og nonverbalt – foregår hele tiden hos både børn og voksne.

De voksne skal stimulere sproget gennem leg, dialog, sange, bogstaver, kropssprog og billedsprog. De skal hjælpe børnene med at kunne udtrykke sig forståeligt både verbalt og nonverbalt. De skal sikre sig, at børnene indgår i dialogen, både mellem børn og voksne og mellem børn og børn. De skal lære børnene, at bruge sproget i konflikter.

MÅL

- At børnene udvikler deres sprog ved at udtrykke sig gennem dagligdags aktiviteter.
- At børnene udfordres til sproglig kreativitet og eksperimentering.
- At børnene udvikler nysgerrighed og interesse for tegn, symboler og den skriftsproglige verden, herunder bogstaver og tal.

LÆRINGSMÅL 0-2-årige

- Børnene forstår kommunikationens regler.
- Børnene etablerer sproglig kontakt og kommunikerer med deres omverden.
- Børnene spørger om nye ord for, hvad ting er.

LÆRINGSMÅL 3-5-årige

- Børnene kan koncentrere sig om at lytte til historier, og leger med rim og remser.
- Børnene kan genfortælle oplevelser og kan digte egne historier.
- Børnene forstår og afstemmer sproget situations-uafhængigt.
- Børnene eksperimenterer og er nysgerrige.

Krop og bevægelse

Krop og bevægelse er redskaber til at erobre verden. Ved at styrke udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed, styrkes børnenes forudsætninger for at udvikle sig.

Krop og bevægelse er en måde at møde verden på fysisk og sanselig. Bevægelse medfører at børn udforsker og afprøver det fysiske miljø – både ude og inde.

Vores overordnede mål for alle børn i Frydenhøj er, at børnene lærer at kende deres krop – både udenpå og indeni. De skal udfordres til at bevæge sig på forskellige måder - udfordres til at kunne det der endnu er svært og støttes til at blive bedre til det de er gode til.

Det betyder, at de voksne skal styrke børnenes finmotorikken gennem dagligdagens udfordringer. Børnene skal støttes og guides gennem de grov- og finmotoriske udfordringer der er i hverdagen; ved spisning, garderobe, leg på stuen og på legepladsen – barnet skal hjælpes til selv at kunne.

Vi voksne skal give børnene forskellige bevægelsesudfordringer; kunne sætte sig på en høj stol, selv tage flyverdragt på, kravle, hoppe, hinke, rulle, trille, klatre osv.

Vi skal udfordre børnene finmotorisk, så de selv kan spise med ske, kniv og gaffel, knappe og lyne flyverdragten, lave en perleplade, lægge et puslespil osv.

MÅL

- At børnene oplever glæde ved at eksperimentere med og bruge kroppen.
- At børnene udvikler fysisk sundhed og en aktiv livsstil.
- At børnene med alle sanser tilegner sig den fysiske kulturelle og sociale omverden.

LÆRINGSMÅL 0-2-årige

- Børnene opsøger, imiterer og gentager motoriske aktiviteter.
- Børnene er nysgerrige over for sansestimuli.
- Børnene får kendskab til egen krop og kan udpege kroppens dele.

LÆRINGSMÅL 3-5-årige

- Børnene mestrer og eksperimenterer med motoriske aktiviteter.
- Børnene er bevidste om egen krop og sætter grænser for sig selv og andre.
- Børnene har kendskab til sundt og usundt og betydningen for kroppen.

Vi har modtaget undervisning i Rend og Hop med Oliver og Ida. Det er vi i fuld gang med at implementere i alle grupper.

Natur og Naturfænomener

Naturen er en enestående legeplads for både krop og sjæl. Når børnene leger i naturen, for fantastien og samværet med andre spillerum, hvilket gør, at børnene udfordres fysisk og psykisk. Når børnene har mulighed for at sanse og opleve naturens årstider, vejrforhold og landskaber, styrkes børnenes sanser og deres motorik udfordres.

Vores overordnede mål for alle børn i Frydenhøj er, at kende forskel på årstider, kende de vejrfænomener der er i Danmark, lege og lave aktiviteter ude i naturen, kende til årets gang i naturen og vide hvordan vi passer på vores natur.

Det betyder, at vi voksne skal gå forrest og være rollemodeller – uanset om det er dårligt vejr eller en regnorm vi møder på vores vej. Børnene skal opleve at komme på tur i naturen. Vi skal hjælpe børnene med at sætte ord på de oplevelser naturen byder på: om sommeren er det varmt, vinteren koldt, det kan være tørt, blæsende, stille osv. Børnene skal have kendskab til materialer som naturen byder på. Vi skal lære børnene om årstiderne og naturens forandringer.

Vi skal give plads til at børnene kan udforske deres fantasi i naturen og vi skal kunne følge deres spor og leg.

MÅL

- At børn udvikler respekt og forståelse for – og oplever glæden ved – at være i naturen.
- At børn lærer naturen at kende med alle sanser, og oplever den som kilde til viden og rum for leg, oplevelse og udforskning.
- At børn tilegner sig mange forskellige erfaringer med natur, naturfænomener og miljø.

LÆRINGSMÅL 0-2-årige

- Børnene har lyst til at være i naturen.
- Børnene er opmærksomme på naturfænomener.
- Børnene undersøger og genkender dyr og planter.

LÆRINGSMÅL 3-5-årige

- Børnene udtrykker lyst til at færdes i naturen.
- Børnene eksperimenterer med årsag, virkning og sammenhæng.
- Børnene håndterer og fortæller om dyr og planter og levesteder mv.

Kultur og udtryksformer	<p>Kultur er et udtryk for forståelse af og en tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, vi definere vores eget kulturelle ståsted og genkender vores egne kulturelle rødder. De børn der løbende bliver bekendte med andre udtryksformer (kunstnerisk og kulturelt) lærer at se verdenen i et større perspektiv. Dette medfører, at børnene bliver nysgerrige og tolerante mennesker. Mennesker der har forståelse for, at verden er mangfoldig og at menneskers sprog, vaner, madkultur og levevilkår kan være vidt forskellige.</p> <p>Vores overordnede mål for alle børn i Frydenhøj er, at børnene lære om dansk kultur, om kunst og være kreativ i forhold til forskellige materialer og hvad de bruges de til. Tegne, male og lave skulpturer, at bruge ipad/computer. Lære om de forskellige traditioner der er i løbet af året. Vi skal have madmodige børn, der har kendskab til dansk madkultur.</p> <p>Det betyder, at de voksne skal præsentere en bred vifte af forskellige udfoldelsesmuligheder. Vi skal give kendskab til, at børnene lære at udtrykke sig igennem forskellige udtryksmuligheder. Det skal være en balance mellem at følge i børnenes spor og tilbyde voksenstyret aktiviteter. Vi skal inddrage digitale medier og præsentere børnene for bøger, musik, billeder, kunst, teater og film.</p> <p>MÅL</p> <ul style="list-style-type: none"> • At børnene får mulighed for at møde og afprøve sig selv i forhold til et bredt spekter af kulturelle udtryksformer. • At børnene har adgang til materiale, redskaber og moderne medier, som kan give oplevelser og bidrage til børns skabende kulturelle aktiviteter. • At børn får lejlighed til at deltage i og få viden om kultur, kulturhistorie, traditioner og kunstneriske tilbud. <p>LÆRINGSMÅL 0-2-årige</p> <ul style="list-style-type: none"> • Børnene reagerer på og opsøger kulturelle og kunstneriske oplevelser. • Børnene får kendskab til forskellige materialer og medier. • Børnene oplever årstider/højtider og de traditioner, der knytter sig hertil. • Børnene genkender og nyder forskellige sange o. lign. med fagter og bevægelser. <p>LÆRINGSMÅL 3-5-årige</p> <ul style="list-style-type: none"> • Børnene opsøger og deltager i kulturelle og kunstneriske oplevelser. • Børnene deltager i årstider/højtider og de traditioner, der knytter sig hertil. • Børnene har kendskab til varierede sange og sanglege, forskellige kulturer og traditioner.
--------------------------------	---

Evaluering af pædagogiske mål

Evaluering af pædagogiske mål sker i læreplansudvalget efter indsamling af data fra det øvrige personale. Det er i læreplansudvalget, at vi retter læreplanen til efter det der gældende.

Vi har i 2015 arbejdet med flere forskellige måde at evaluerer vores pædagogiske mål. Det har resulteret i, at vi i slutningen af 2015 har lavet et skema, som vi fremover evaluere i. (Se bilag 1).

Dette skema er inspireret fra "Sprog er en gave", "Eva" og "DCUM".

Det vigtigste i vores evalueringer, er de refleksioner der sker i dialogen omkring det de pædagogiske projekter vi har søsat.

Børnemiljøvurdering

I 2015 arbejder vi med, at børnemiljøet skal vurderes og evalueres i forhold til de projekter der arbejdes med. Vi har indarbejdet børnemiljøet i vores evalueringsskema.

Fysiske

Vi arbejder meget med at bruge den plads vi har – og at vi deler børnene op. Vores stuer er ikke indrettet til, at der kan være mange børn på en gang, så vi arbejder meget med at børnene skal kunne finde ro og tid til fordybelse og leg i mange andre kroge og hjørner. Ligesom at når vi går på tur, så gør vi det tit i mindre grupper, så de voksne kan være fordybet og opleve sammen med børnene. Vi vurderer indimellem indretningen af stuen, om den svarer til den leg børnene leger på stuen eller om der er noget der skal laves om.

Legepladsen er indrettet med tanke på, at legen kan udbredes til hver en krog.

Psykiske

I vuggestuegrupper arbejde vi med tilgængelige og nærværende voksne. Når et vuggestuebarn starter hos os tager vi udgangspunkt i barnet og dets rutiner. Barnet skal ikke tilpasse os, men vi skal tilpasse os barnet.

I mellem- og storbørnsgrupperne arbejder vi med ”fri for mobberi”.

”Fri for Mobberi er bygget op omkring fire grundlæggende menneskelige værdier, som vi mener, er vigtige at integrere i hverdagen for at arbejde med antimobning - og for at skabe en forskel for børnene. Værdierne er gennemgående i hele programmet og der arbejdes på forskellige måder med dem blandt børn, forældre og fagfolk.

De fire værdier er:

TOLERANCE - at se og acceptere forskelligheder i børnegruppen og behandle hinanden som ligeværdige. Se forskelligheder som en styrke for både det enkelte barn og gruppen.

RESPEKT - at acceptere og tage hensyn til alle børn i gruppen. At være en god kammerat over for alle. At rumme forskelligheder og respektere andres forskellighed og væremåde.

OMSORG - at udvise interesse, medfølelse, bekymring og hjælpsomhed over for alle børn – både de små, store og over for jævnaldrende.

MOD - at sige fra og markere egne grænser og sige til, når man ser børn, der overskrider andres grænse. At være en god kammerat, der reagerer på uretfærdighed.”²

Hele vores hverdag tager sit udgangspunkt i fri for mobberi. Er der en bestemt problemstilling i en børnegruppe, så kan vi tage det op på et fri for mobberi-møde og derigennem inddrage hele børnegruppen og det fælles ansvar. Ligesom at andre børn kan lære af problemstillingen.

Æstetiske

Vi lægger vægt på, at den enkelte afdeling og stue skal opleves som hyggelig. Der skal være en atmosfære børn og voksne trives i.

---

² <http://www.friformobberi.dk/fl/tilfagfolk/omfriformobberi/vaerdier>

Vi har den holdning, at børnene selv skal være med til at sætte deres aftryk på det vi har hængende i institutionen. Det der hænger på væggene skal afspejle de børn, der går i institutionen.

På legepladsen har vi den udfordring, at det er svært at få græsset til at gro på de store legepladser, vi kompensere ved at få lavet nogle kroge til leg, har blomster i kummer og udsmykker legepladsen med børnenes egne udtryk.

Inklusion

I Hvidovre kommune er formålet med inklusion, at alle børn skal deltage i socialt forpligtende og udviklende fællesskab.

Det betyder

- At alle i fællesskabet oplever at have et medansvar for at inkludere, respektere og værdsætte hvert enkelt menneske med det livsvilkår og historie.
- At det forventes at de enkelte børn og unge hjælpes, og samtidig selv hjælper til ved at deltage i, og være med til at forme fællesskabet.
- At de professionelle har fokus på at etablere udviklende og differentierede fællesskaber, hvor hver enkelt barn trives og udvikles fagligt, personligt og socialt.

Inklusion er mere end rummelighed. Hvor rummelighed er, at man er på "tålt ophold", så er inklusion det fællesskab, hvor barnet oplever at høre til. Hvor barnet i fællesskabet kan udvikle sig alderssvarende og have oplevelsen af at fællesskabet er forpligtende. Inklusion er der hvor fællesskabet anerkender, værdsætter og ser barnet som den unikke person barnet er.

Inklusion er dilemmaet mellem individet og fællesskabet. Det stiller store krav til personalet der hele tiden skal være i refleksion over, hvornår vi vælger noget til og hvad det så er vi vælger fra.

Inklusion er ikke et mål, men et grundlæggende barnesyn og vi skal hele tiden stå på tæer for at yde vores bedste overfor de børn, der er i Frydenhøj. Af samme grund skal alle pædagoger have et modul på diplomuddannelsen i "social inklusion".

Vi arbejder i det daglige med "fri for mobberi" i både mellem- og storbørnsgrupperne. "Fri for mobberi" har en masse gode værktøjer som vi gør stor brug af. Vi holder kontinuerligt børnemøder. Indholdet på disse møder varierer i forhold til alderen på de børn der deltager og i forhold til det der lige "rør" sig i børnegruppen. Vi gør brug af samtalearkene; der alle har et forskelligt tema i forhold til det man kan tale om. Vi bruger massageprogrammet, der laves ud fra den tese, at den man rører mobber man ikke. Alle børn har sin egen trøstebamse, som de har haft med hjemme og givet tøj på. Denne bamse bruges når barnet er trist eller ked af det, ligesom en god kammerat kan hente bamsen for en.

I forhold til inklusion arbejder vi i huset meget med at dele børnene op. Der ligger altid en pædagogisk refleksion til grund for den måde vi deler børnene op i en given kontekst.

I barnelivet kan barnet i en periode være mere eller mindre sårbart og for at inklusion skal lykkes er det vigtigt at vi pædagoger ser barnet som et barn *i vanskelighed* frem for et barn *med vanskeligheder*. Det betyder, at vi ikke længere har "problembørn" i institutioner, men at der indimellem er børn, der er i nogle situationer, der er udfordrende for dem.

Det er vores opgave, at skabe de differentierede fællesskaber, der giver alle børn mulighed for at deltage uanset hvilke periodiske eller mere permanente vanskeligheder børnene måtte befinde sig i.

Selvdannelse, selvværd og læringslyst kommer af at deltage, bidrage og øve indflydelse i fællesskaber.

For at vi kan fremme det inkluderende miljø skal vi have opmærksomhed på, hvilke processer der er ekskluderende, så vi kan udvikle disse til at fremme en pædagogik og fællesskab, der er inkluderende.

Derved er inklusion en proces og ikke et mål.

Overgange i børnenes liv

I oktober 2012 blev arbejdsgrundlaget ”Sammenhænge i børn og unges liv – et fælles ansvar” politisk besluttet. Det er dette dokument, der danner grundlag for arbejdet med de overgange, der er i Frydenhøj og den overgange der er til SFO/skole.

I Frydenhøj arbejder vi for, at de overgange der er i børnenes liv bliver så gode som muligt. Vi har stor fokus på, at børnene skal være klædt godt på til de udfordringer de møder i en overgang, så det er sted der prioriteres rigtig højt.

Internt i Frydenhøj arbejdes der med det i afdelingerne. Når børn skifter fra én stue til en anden stue, så er det stuerne der aftaler, hvordan overgangen skal foregå med udgangspunkt i de børn der rykkes.

Som udgangspunkt rykker man stue med en ven.

I forhold til overgangen til SFO/skole samarbejder vi med flere SFO/skoler, da de børn der går i Frydenhøj især fordeler sig til tre skole. Flest til Frydenhøjskolen, mange til Avedøre skole og en håndfuld til Engstrandskolen. Derudover har vi som regel en enkelt der skal i specialskole og nogle stykker der skal på andre skoler i kommunen og få til privat skole.

Mad og måltider

Hvidovre kommunes vision for mad og måltider siger, at mad skal mere end mætte. Den beskriver ligeledes, at maden skal være for alle sanserne. Det handler om, at maden udover at smage godt, skal serveres æstetisk, rammerne omkring måltidet skal være pædagogisk velfunderet og stemningen omkring bordet skal være god – efterfølgende skal børnene være med til at rydde op.

Børnene bliver indimellem inddraget i madlavningen og får viden om, hvor de forskellige ingredienser kommer fra. Børnene skal lære at bruge bestik og spise med det, der forventes af retten. F.eks. spises der med ske til suppe, kniv og gaffel til kanin med rodfrugter og osv.

I Frydenhøj lægger vi stor vægt på økologi og madmod.

Økologi betyder, at vi har det økologiske spisemærke i guld. Vi serverer madvarer der er i sæson fordi det giver rigtig god mening for miljøet.

Madmod handler om, at vi gerne vil være et alternativ til det forældrene serverer hjemme. Vi vil gerne udfordre børnenes smagsløg, så de vokser op med en nuanceret syn på mad. Det er vores opgave, at opmuntre børnene til at bryde egne grænser og turde smage på noget nyt. Det er

vigtigt, at det er lysten hos barnet, der gør at de tør bryde grænser og ikke fordi de voksne siger man skal.

Vi skal lære børnene, at der forskellige normer omkring måltidet i forskellige hjem. Der er mad som nogle tør smage, mad som nogle ikke må spise pga religion, mad der ser sjovt ud, mad man aldrig har smagt før og mad der smager helt fantastisk. Nogle børn har en livret og andre en helt anden. Mad er en meget individuel oplevelse og børnene skal lære, at der er plads til os alle uanset, hvad der serveres.

Digital dannelse

Digital dannelse er en proces, der starter i daginstitutionen og understøttes af alle institutioner i Børne- og Velfærdsforvaltningsregi indtil barnet fylder 18 år. Formålet med digital dannelse er, at støtte børnenes udvikling til en stadig bedre indsigt i, hvad it kan bruges til, og hvad brugen af it gør ved dem. Digital Dannelse omfatter, udover basale færdigheder i betjening af it, nemlig også kompetencer. Det gælder kompetencer i kritisk informationssøgning, databehandling og it-brugerens evne til at fortolke de digitale mediers mangfoldige repræsentationer.

Målet er, at børnene gradvist skal:

- Kunne forstå sig selv i en digital omverden
- Være kompetente medborgere, når det gælder digitale kompetencer.

Digital dannelse indeholder både et arbejde med og et kendskab til konkrete udtryksformer samt barnets forhold til sig selv og andre i dets digitale omgivelser.

Hvidovre Kommunes Vision:

Alle børn fra 0-18 år i Hvidovre Kommune arbejder i 2015 med it-resurser i tilrettelagte pædagogiske forløb, der styrker faglighed, dannelse og inklusion.

Det betyder senest i 2015, at:

- Alle børn har adgang til tidssvarende it-resurser
- Alle børn møder kompetent pædagogisk it-vejledning
- Alle børn fra 6 års-alderen kommunikerer digitalt
- Alle børn har adgang til institutionens virtuelle it-resurser uafhængigt af, om de er på institutionen eller uden for institutionen.

I Frydenhøj er arbejdet med digital dannelse stadig et udviklingsprojekt. Vi er stadig der, hvor vi gør os erfaringer med, hvordan vi skal arbejde med digital dannelse. Hvilke holdninger vi skal have og hvordan vi får det implementeret i hverdagen.

Vi gør os overvejelser over, hvilke apps vi bruger hvordan. Vi har haft Frank Støvelbæk på et personalemøde, der har holdt et foredrag om, hvilke apps der er gode til hvad.

Vi har fokus på, at ipad'en her i Frydenhøj skal være et alternativ til den ipad børnene har derhjemme. Det betyder, at ipad'en skal bruges til mere end "bare" en spille maskine.

Vi er rigtig gode til digitalt at dokumentere hverdagens pædagogiske aktiviteter i forhold til samarbejdet med forældrene.

Vi vil gerne nå dertil, hvor børn og pædagoger i fællesskab bruger tegninger, tekst, lyd, video og fotos til:

- At lave egne interaktive bøger
- At producere egne film
- At fortælle om deres dagligdag
- At fortælle om sine følelser i konflikt
- Og mange andre ting.

Bilag 1: Planlægning af temaforløb i Frydenhøj³

Tema
Hvilke kompetencer skal vi udvikle hos børnene? Hvilket ordforråd ønsker vi, at børnene skal tilegne sig?
Før aktiviteten: Hvordan arbejder vi med for forståelsen hos børnene?
Børnemiljø: Hvordan tænker vi børnemiljøet med? Fysisk: Psykisk: Æstetisk:
Under aktiviteten: Hvordan skal aktiviteten forløbe?
Efter aktiviteten: Hvordan skal vi efterarbejde oplevelserne med børnene? Evt. hvad sagde børnene i forhold til børnemiljøet?
Forældreinddragelse: Hvordan kan forældrene inddrages? Hvordan informerer vi om emnet til forældrene og gør det synligt for dem, hvad vi arbejder med?
Hvordan passer det til vores pædagogiske mål i læreplanen?

³ Lavet efter "sprog er en gave", hvor til børnemiljøet og evaluering er tilføjet efter inspiration fra Hvidovre kommune.

Evaluering:

Hvad lærte vi?

Hvad fungerede godt og hvad fungeret ikke?

Hvordan passer det til vores pædagogiske mål i læreplanen?